

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-504/14

**Komisja Europejska
przeciwko
Republice Greckiej**

Uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego – Środowisko naturalne – Ochrona przyrody – Dyrektywa 92/43/EWG – Artykuł 6 ust. 2 i 3 oraz art. 12 ust. 1 lit. b) i d) – Dzika fauna i flora – Ochrona siedlisk przyrodniczych – Żółw morski *Caretta caretta* – Ochrona żółwi morskich w zatoce Kyparissia – Mający znaczenie dla Wspólnoty teren „wydmy Kyparissia” – Ochrona gatunków

Streszczenie – wyrok Trybunału (czwarta izba) z dnia 10 listopada 2016 r.

1. *Środowisko naturalne — Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory — Dyrektywa 92/43 — Specjalne obszary ochrony — Zobowiązania państw członkowskich — Zakaz pogarszania stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków — Uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego — Ciężar dowodu spoczywający na Komisji — Zakres*
(dyrektywa Rady 92/43, art. 6 ust. 2, 4)
2. *Środowisko naturalne — Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory — Dyrektywa 92/43 — Specjalne obszary ochrony — Zobowiązania państw członkowskich — Ustanowienie koniecznych środków ochronnych — Nieprzyjęcie środków tymczasowych służących ochronie obszaru, w oczekiwaniu na zakończenie postępowań sądowych dotyczących projektu budowy mającego destrukcyjne skutki — Uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego*
(dyrektywa Rady 92/43, art. 6 ust. 2)
3. *Skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego — Badanie zasadności przez Trybunał — Sytuacja, jaką należy wziąć pod uwagę — Sytuacja w chwili upływu terminu wyznaczonego w uzasadnionej opinii*
(art. 258 TFUE)
4. *Środowisko naturalne — Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory — Dyrektywa 92/43 — Specjalne obszary ochrony — Zobowiązania państw członkowskich — Zakaz pogarszania stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków — Odstępstwo na rzecz projektów uzasadnionych powodami o charakterze zasadniczym wynikającymi z nadrzędnego interesu publicznego — Konieczność zbadania mniej szkodliwych rozwiązań alternatywnych, jak również zrównoważenia zaangażowanych interesów*
(dyrektywa Rady 92/43, art. 6 ust. 2–4)

5. *Środowisko naturalne — Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory — Dyrektywa 92/43 — Specjalne obszary ochrony — Zobowiązania państw członkowskich — Zakaz pogarszania stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków — Zakres — Stosowanie zarówno do nowej jak i istniejącej szkodliwej działalności*

(dyrektywa Rady 92/43, art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 2)

6. *Skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego — Dowód na istnienie uchybienia — Ciężar dowodu spoczywający na Komisji — Przedstawienie dowodów wskazujących na uchybienie*

(art. 258 TFUE)

7. *Środowisko naturalne — Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory — Dyrektywa 92/43 — Specjalne obszary ochrony — Zobowiązania państw członkowskich — Ocena skutków przedsięwzięcia dla danego terenu — Brak zastosowania obowiązku w wypadku działalności prowadzonej bez zgody danego państwa członkowskiego*

(dyrektywa Rady 92/43, art. 6 ust. 3)

8. *Środowisko naturalne — Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory — Dyrektywa 92/43 — Ścisła ochrona gatunków zwierząt wymienionych w załączniku IV lit. a) — Środki niezbędne w celu ustanowienia systemu ochrony*

[dyrektywa Rady 92/43, art. 12 ust. 1 lit. b) i lit. d), załącznik IV pkt a)]

9. *Środowisko naturalne — Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory — Dyrektywa 92/43 — Ochrona gatunków — Zobowiązania państw członkowskich — Pojęcie celowego niepokojenia*

(dyrektywa Rady 92/43, art. 12 ust. 1)

1. Może być uznane za zgodne z art. 6 ust. 2 dyrektywy 92/43 w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, jedynie działanie, które gwarantuje, że nie spowoduje jakiegokolwiek niepokojenia gatunków mogącego w sposób znaczący oddziaływać na cele realizowane dyrektywą 92/43, w szczególności jej cele zmierzające do ochrony siedlisk przyrodniczych fauny i flory. W celu stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 2 dyrektywy 92/43 Komisja ma obowiązek przedstawić wystarczające dowody na okoliczność, że dane państwo członkowskie nie podjęło odpowiednich działań, które zapobiegłyby pogorszeniu – wskutek realizacji przedsięwzięć, które miały miejsce po wyznaczeniu danego obszaru ochrony – stanu siedlisk konkretnych gatunków oraz niepokojeniu tych gatunków, co mogło mieć znaczenie dla celów niniejszej dyrektywy, które polegają na zapewnieniu ochrony tym gatunkom.

Jednakże w celu stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 2 dyrektywy 92/43 Komisja nie musi udowadniać istnienia związku przyczynowego między użytkowaniem obiektów powstałych w wyniku realizacji przedsięwzięcia a istotnym niepokojeniem dotkniętych tym gatunków. Wystarczy bowiem, że instytucja ta wykaże istnienie prawdopodobieństwa lub ryzyka, iż użytkowanie to spowoduje takie niepokojenie. Przedstawiony przez Komisję dowód na istnienie takiego prawdopodobieństwa lub ryzyka nie wyklucza jednak możliwości, by dane państwo członkowskie wykazało, że dane działanie spełnia wymogi przewidziane art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43 oraz że było ono przedmiotem oceny oddziaływania na cele danego obszaru ochrony.

(zob. pkt 28–30)

2. Mimo że państwo członkowskie ani nie zezwoliło na oddanie do użytku dróg na specjalnym obszarze ochrony, w rozumieniu dyrektywy 92/43 w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, ani oddania tego nie przeprowadziło, ograniczając się z jednej strony do zadbania o terminowe zakończenie postępowań karnych toczących się przeciwko kierownictwu spółki, która zbudowała przedmiotowe drogi, i do ukarania tej spółki w trybie administracyjnym, jak również z drugiej strony do dowodzenia przed sądami krajowymi, że wspomniane drogi są nielegalne i winny zostać zlikwidowane, to państwo członkowskie nie spełniło szczególnych obowiązków, które na nim ciążyą na mocy art. 6 ust. 2 dyrektywy 92/43.

W istocie, nie ustanawiając odpowiednich środków tymczasowych służących ochronie tego obszaru w celu ograniczenia użytkowania omawianych dróg dojazdowych do czasu zakończenia zawisłych postępowań sądowych dotyczących legalności i ewentualnej likwidacji tych dróg dojazdowych, podczas gdy brak jest przesłanki, by tego rodzaju środki były niemożliwe ze względu na okoliczności faktyczne lub przepisy prawa, dane państwo członkowskie uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążyą na mocy art. 6 ust. 2 dyrektywy 92/43.

(zob. pkt 54, 55, 57)

3. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 69)

4. O ile można co do zasady uznać, że rampa wzniesiona na plaży położonej w obszarze specjalnej ochrony, mająca na celu ułatwienie przemieszczania się osobom niepełnosprawnym została wzniesiona z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego związanego ze zdrowiem ludzi, w rozumieniu art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43 w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, o tyle uzasadnienie takie zakłada w szczególności poszukiwanie mniej szkodliwych rozwiązań alternatywnych, jak również zrównoważenia zaangażowanych interesów, opartych zgodnie z art. 6 ust. 3 tej dyrektywy na ocenie oddziaływania na cele danego obszaru ochrony. Wobec braku jakichkolwiek wyjaśnień ze strony danego państwa członkowskiego w tym zakresie należy uznać, że wydanie pozwolenia na budowę takiej rampy stanowi naruszenie art. 6 ust. 2 wymienionej dyrektywy.

(zob. pkt 77)

5. Zgodnie z dyrektywą 92/43 w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zakaz pogarszania zastanego stanu nie ogranicza się do ciężącego na danym państwie członkowskim obowiązku zakazywania lub doprowadzania do zaniechania wyłącznie nowej szkodliwej działalności. W tym względzie, nie podejmując odpowiednich działań ochronnych w celu uniknięcia sytuacji, w której istniejące oświetlenie publiczne od momentu włączenia obszaru specjalnej ochrony do wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, o którym mowa w art. 4 ust. 2 owej dyrektywy, niepokoi żółwie morskie *Caretta caretta*, dane państwo członkowskie uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążyą na mocy art. 6 ust. 2 dyrektywy 92/43

(zob. pkt 100, 101)

6. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 111)

7. Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, ustanawia procedurę oceny, która za pomocą wstępnego badania ma zapewnić, aby zgody na realizację planu lub przedsięwzięcia, które nie jest bezpośrednio związane z zagospodarowaniem terenu ani konieczne do jego zagospodarowania, ale które może w istotny sposób na nie oddziaływać,

udzielano jedynie wówczas, gdy ten plan lub to przedsięwzięcie nie wpłynie niekorzystnie na integralność danego terenu. Wynika stąd, że przepis ten ma znaczenie wyłącznie wówczas, gdy właściwe organy krajowe wydają pozwolenia na realizację przedsięwzięcia, przy czym pozwolenie to winno być poprzedzone odpowiednią oceną oddziaływania tego przedsięwzięcia na dany teren.

W konsekwencji w stosunku do każdego działania, którego realizacja wymagała uzyskania pozwolenia, a które zostało zrealizowane bez pozwolenia, a zatem nielegalnie, art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 nie znajduje zastosowania.

(zob. pkt 120–122)

8. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 140, 141, 148)

9. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 159)